

מאגר המידע של רשם החברות - הפצת המידע ואיכותו

תקציר

רקע

בהתאם להוראות הדין, אחד מתפקידיו של רשם החברות שבמשרד המשפטים הוא לנהל מאגר מידע על חברות על ידי כך שיקבל מידע, דיווחים ומסמכים על חברות ויעמידם לעיון הציבור. לניהול מאגר המידע אחראית יחידת רשם החברות הכפופה לרשם החברות. מאגר המידע של רשם החברות הוא מאגר נתונים ממוחשב, מהימן ועדכני, המאפשר לציבור לקבל מידע על חברות רשומות ומשמש נדבך מהותי ומרכזי בפעילות המגזר העסקי בישראל ובחיי המסחר בכלל. במאגר היו רשומות באפריל 2019 כ-593,000 חברות, כ-60% מהן פעילות, במובן שלא עברו פעולה משפטית של פירוק או מחיקה (חברות פעילות), ונכלל בו מידע עליהן בעבר ובהווה: כתובתן, הדירקטורים שכיהנו בהן, בעלי מניות ושיעורי החזקותיהם במניות החברה, שעבודים על נכסי החברה ומסמכים נוספים שהגישו החברות לרשם החברות במשך השנים, לרבות תקנוניהן.

נתוני מפתח

171,760

חברות פעילות המוגדרות במאגר המידע כמי שלא מילאו חובתן בהתאם לחוק החברות

226,418

חברות לא פעילות הרשומות במאגר המידע של רשם החברות

593,000

חברות שנתונין מצויים במאגר המידע של רשם החברות

98,075

חברות פעילות במאגר המידע, אף שהן אינן רשומות כפעילות במס הכנסה

60,860

חברות רשומות כפעילות במאגר המידע ומעולם לא פתחו תיק ברשות המיסים

1.5 מיליון

בקשות לביצוע שינוי בפרטי חברה הוגשו לרשם החברות בשנים 2018-2016

1.161 מיליארד ש"ח

חובות של חברות לרשם החברות עד דצמבר 2019

264 מיליון ש"ח

הכנסות המדינה לשנה במוצע מגביית אגרות רשם החברות

פעולות הביקורת

בחדשים פברואר עד ספטמבר 2019 בדק משרד מבקר המדינה היבטים בעבודת רשם החברות. בין השאר נבדקו פעולות רשם החברות בתחומי הליבה של עיסוקו, ובהן פעולות הקשורות להפצת מידע ממאגר המידע שבניהולו באמצעות החברות שזכו במכרז הזכייניות 2019 (החברות הזכייניות), וכן האמינות, העדכניות והאיכות של המידע המצוי במאגר זה. עוד נבדקה הגנת רשם החברות על מידע פרטי הגלום בנתוני המאגר האמור. הבדיקה בוצעה במשרדי יחידת רשם החברות וביחידות מטה ברשות התאגידיים. בדיקות השלמה נעשו בכמה יחידות של משרד המשפטים, וכן ברשות החברות הממשלתיות, ברשות לניירות ערך וברשות המיסים בישראל. במסגרת הבדיקה ערכה הביקורת הליך שיתוף ציבור עם המגזר הבנקאי והמגזר העסקי וכן עם איגוד חברות הביטוח והתאחדות חברות לביטוח חיים, שהם חלק מהגופים המוסדיים בישראל (הגופים המוסדיים).

תמונת המצב העולה מן הביקורת

בשנים 2005 - 2018 האריך משרד המשפטים את ההתקשרות עם חברות זכייניות שהפיצו עבורו מידע ממאגר המידע של רשם החברות, בפטור ממכרז ובלי שהבטיח קבלת מלוא התשלום המגיע לו בגין השימוש שהן עשו בנתוני המרשם.

משרד המשפטים לא ניהל בצורה מיטבית את ההתקשרויות עם החברות הזכייניות, לא קיים בקרה הולמת על פעילותן ולא פעל כדי לאכוף עליהן עמידה במלוא תנאי ההסכמים שנחתמו עימן בנוגע לגובה העמלות שהן גובות מהציבור וכן עמידה ביתר הוראות הדין בנוגע להבטחת ההגנה על הפרטיות.

משרד המשפטים לא היה מודע לשימוש החוזר במידע שהופק באמצעות הגישה הישירה והייחודית למאגרו, שניתנה לחברות מסוימות שעימן התקשר, וממילא לא העריך את השווי הכלכלי הגלום בגישה זו.

נכון לדצמבר 2019 עמדו חובות החברות לרשם החברות בגין אגרה שנתית ובגין עיצום כספי על כ-1.161 מיליארד ש"ח, מתוכם כ-11.8 מיליון ש"ח בגין עיצומים כספיים. מתוך סכום זה הועברו לגביית המרכז לגביית קנסות (וטרם נגבו) כ-730 מיליון ש"ח.

משרד המשפטים נמנע מלהגביל את גובה העמלה בעת מכירת נסח חברה. כפועל יוצא מכך החברות גבו עבור השירות מחיר המשקף פער של כ-170% עד 350% מעל גובה האגרה שנקבעה בתקנות.

קיימים כמה תחומים שבהם יש חולשה בהגנה על מאגר המידע של רשם החברות מפני דיווחים לא מהימנים; היקף המידע העומד לעיון הציבור בנסח חברה ובשירות "חיפוש הפוך" שמספק רשם החברות, אינו מיטבי; יש צורך בשיפור המהימנות והרלוונטיות של המידע שבמרשם, לאור חיוניותו לפעילותם הסדירה של המגזר הבנקאי, המגזר העסקי והגופים המוסדיים.

האסדרה (הרגולציה) בכל הנוגע להגשת דוח שנתי של חברות לרשם החברות אינה מיטבית, נוכח העובדה שיותר מ-90% מהדוחות מוגשים ידנית.

מתחילת שנות האלפיים, לרבות במכרז חדש המיושם משנת 2019, רשם מאגרי המידע ברשות להגנת הפרטיות שבמשרד המשפטים ורשם החברות לא הקפידו לאכוף את הוראות הדין - בעניין הפצת מידע שמקורו במאגר המידע של רשם החברות, הכולל מידע המוגן על פי דין - שנקבעו כדי להגן על הזכות לפרטיות.

1. חיפוש הפוך הוא פלט של חיפוש במידע שמקורו במאגר המידע של רשם החברות, המכיל מידע על החזקות אדם בחברות ועל משרות דירקטור שהוא נושא בכל חברה הרשומה במאגר המידע.





רשם החברות הכניס לשימוש מערכת מקוונת לביצוע רישום חברה ופעולות נוספות לעדכון פרטי חברה, המאפשרת את שיפור השירות והקלת הנטל הבירוקרטי, וכן הגברת דרישות ההזדהות של מבצעי הפעולות, המסייעות בשמירה על מהימנות הנתונים המתקבלים.


במכרז להפצת מידע, שההתקשרות מכוחו החלה בינואר 2019, ביצע רשם החברות שינוי בשתי סוגיות מהותיות. האחת, הוא אינו מעביר את מאגר המידע בשלמותו מדי לילה, והשנייה היא גבייה מיידית מהחברות הזכייניות, המייתרת את הבקורות המאוחרות. כמו כן הבהיר הרשם כי במהלך 2020 תתבצע בחינה של היבטים שונים בהסכם ההתקשרות ובקרה נוספת על החברות הזכייניות, על בסיס הפקת לקחים משנת ההתקשרות הראשונה וממצאי ביקורת מבקר המדינה.


לקראת סיום הביקורת ביצעו החברות הזכייניות פעולות לקידום התאמת פעילותן להוראות הדין ולהוראות המכרז.


עיקרי המלצות הביקורת


ראוי כי משרד המשפטים יפיק לקחים מהממצאים על הליקויים בהתקשרות עם החברות הזכייניות המפיצות מידע עבורו ממאגר המידע של רשם החברות ומאלה הנובעים מאי-עריכת בקורות כספיות ואחרות על פעילותן. 

על המשרד לעמוד על מילוי חובות החברות הזכייניות בהתאם להסכמים שנחתמו עימן בכל הנוגע לשימושן בתווך הטכנולוגי הייחודי לשם קבלת מידע מהרשם, להעברת מלוא התשלומים המגיעים למשרד ולגבייה כדין של התשלומים מהציבור. 

לאור חשיבותו של מאגר המידע של רשם החברות כאמור, על משרד המשפטים לקיים דיון בממצאי דוח זה ובאופן שבו ראוי להנגיש את נתוני מאגר המידע לציבור; על המשרד לוודא שתכולתו של מאגר המידע תהיה מיטבית. במסגרת זו מוצע לקיים היוועצות גם עם צרכני המידע העיקריים של המאגר, ובהם המגזר הבנקאי, המגזר העסקי והגופים המוסדיים, כדי לוודא שהתועלות שהוא מביא למגזר העסקי יהיו מרביות, ובתוך כך יישמר איזון הולם בין צורכי המגזר העסקי לבין הזכות לפרטיות של בני האדם שנתוניהם מצויים במאגר. 

על משרד המשפטים לאכוף את הדין בנושא הגנת הפרטיות בכל הנוגע להעמדת פרטים ממאגר המידע של רשם החברות לעיון הציבור והגורמים העסקיים. 

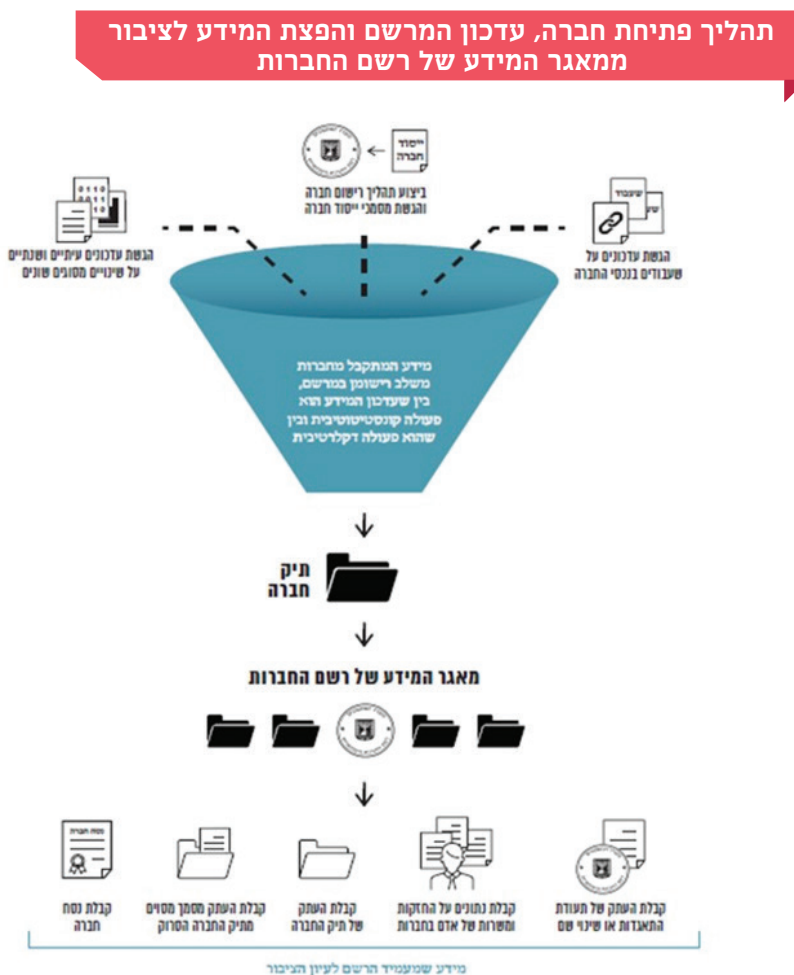
נוכח החלטת הממשלה מאוגוסט 2016, שבה הוחלט לאמץ מדיניות של קבלת מידע מהציבור פעם אחת בלבד, ונוכח העובדה כי ישנן חברות הרשומות כפעילות במאגר המידע של רשם החברות אך אין להן תיק פעיל במס הכנסה - מוצע לבחון דרכים להפחתת האסדרה וליצירת דיווח אחוד של חברות לרשויות הרלוונטיות במדינה. 

הכנסות המדינה ממכירת נסח חברה לציבור עומדות על כ-10 מיליון ש"ח בשנה בממוצע, שהן אחוזים בודדים מסך הגבייה של רשם החברות מדי שנה. לפיכך, מוצע כי משרד המשפטים יבחן את הצורך בגבייה בגין נסח חברה על רקע מבנה הכנסותיו מהשירותים שהוא מעניק לציבור, זאת גם לאור העובדה שבכמה מדינות אחרות נהוג להעמיד לרשות לציבור נתונים על אודות חברות ללא עלות. 

סיכום

לרשם החברות, המופקד על מאגר המידע של רשם החברות, תפקיד מרכזי בהפצת מידע עדכני, איכותי ורלוונטי, התומך בתהליכים במגזר הבנקאי, במגזר העסקי ובגופים המוסדיים.

לנוכח מרכזיותו של מאגר המידע של רשם החברות כמקור מידע התומך בפעילות כלכלית, מומלץ לרשם החברות להפיק לקחים מדוח זה ולקיים היוועצות גם עם צרכני המידע העיקריים של המרשם - ובהם המגזר הבנקאי, המגזר העסקי והגופים המוסדיים - כדי לוודא שהתועלות שמביא המידע שבמרשם למגזרים האמורים יהיו מרביות, ובתוך כך יישמר איזון הולם בין צורכיהם לבין הזכות לפרטיות של בני האדם שנתוניהם מצויים במאגר המידע.



על פי נתוני רשם החברות, בעיבוד משרד מבקר המדינה